

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
17/180-1

Vår dato:
12.09.2017

Høringssvar fra Kif-komiteen - forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som dekker ansiktet i utdanningsinstitusjoner

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet sender på høring et forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Forbudet vil gjelde både i offentlige og private institusjoner, inkludert universiteter og høyskoler. Et forbud vil omfatte studenter og ansatte i de nevnte institusjonene. Høringsforslaget innebærer endringer i universitets- og høyskoleloven.

Kif-komiteen berøres i første rekke av forbudet som gjelder ansatte innen høyere utdanning. Siden Kif arbeider både med kjønnsbalanse, likestilling og etnisk mangfold, er høringssaken relevant.

*Kif-komiteen ser at det kan være **saklig** å nekte noen å bruke ansiktsdekkende plagg i enkeltsituasjoner f.eks. der tolking av ansiktsuttrykk har betydning i studiet eller ved yrkesutøvelse. Kif mener likevel at et nasjonalt forbud mot bruk av ansiktsdekkende plagg ikke er et egnet og målrettet tiltak hvis hensikten er å øke likestilling og integrering i utdanningssektoren. Forslag til endring av universitets- og høyskoleloven tilsier at brudd på forbudet mot bruk av ansiktsdekkende plagg kan være grunnlag for oppsigelse. Kif mener det mangler nødvendig dokumentasjon for at et såpass inngripende virkemiddel kan rettferdiggjøres. Et nasjonalt forbud kan ikke være løsningen på utfordringer med spenninger mellom minoriteter og majoritet i Norge.*

Kif har følgende innspill til forslaget:

- Kif ser at det å nekte noen å bruke ansiktsdekkende plagg kan være **saklig** i noen situasjoner der tolking av ansiktsuttrykk eller mimikk har betydning for **kommunikasjon**. Det er minst to fag som har vurdert forbud mot ansiktsdekkende plagg i møte med brukere (undervisning av funksjonshemmede barn og prøvetaking av pasienter på sykehus). Fagpersoner i disse miljøene argumenterer for at ansiktsdekking kan innvirke negativt på nødvendig kommunikasjon ved yrkesutøvelse. Flere institusjoner har valgt å gå inn i dialog med studenter/ansatte på enkeltfag og i situasjoner der det oppfattes som problematisk med tildekning av ansiktet. Institusjonene bruker skjønn og vurderer hvorvidt tildekning hindrer nødvendig kommunikasjon opp mot situasjoner der dette har mindre betydning.

- Kvinner fra land i det globale sør – og spesielt fra land med en stor andel muslimer, er i dag lite representert blant ansatte i akademia. Det er særlig to grupper som berøres av et eventuelt forbud – og muslimske kvinner utgjør i dag en liten andel i disse gruppene.

1) Akademiske migranter: Norge har inngått avtaler om samarbeid med flere land i det globale sør, og enkeltforskere kan berøres av forbudet. Statistikk fra vår sektor viser at de fleste forskere rekrutteres fra Europa, USA og Australia. En liten andel av faste vitenskapelige ansatte er kvinner fra det globale sør, hvorav kvinner fra land med stor muslimsk befolkning utgjør et lite mindretall. Det er en noe høyere andel av midlertidig ansatte (dr.grad/postdok) med tilsvarende bakgrunn. Forbudet kan omfatte personer i begge ansatte kategorier.

2) Innvandrere og etterkommere: UH-sektoren har hittil i liten grad rekruttert innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land i faste vitenskapelige stillinger. En liten andel studenter kommer fra miljøer som er religiøst konservative. Forbudet sender et signal om at denne gruppen er lite velkommen som studenter og ansatte i forskning og høyere utdanning.

- Høringsnotatet 3.7 påpeker at et forbud kan ligge innenfor grensene for **arbeidsgiverens styringsrett**. Dette er et redskap som bør benyttes der det er nødvendig, men er i liten grad egnet til å bestemme hvordan kvinner fremstiller seg, og hvilke klesvalg de foretar seg. Forbudet synes kun å gjelde kvinners klesvalg, ikke menns.
- Høringen fastslår at det er **lite forskningsbasert kunnskap** om bruk av ansiktsdekkende plagg. Et forbud vil ramme religiøse plagg som nikab og burka. En gjennomgang av utenlandske studier (i utredningen) viser at mange muslimske kvinner bruker plagget frivillig, enten som uttrykk for religiøs overbevisning, protest eller motreaksjon mot manglende anerkjennelse av muslimer. Noen bruker det også pga pålegg fra andre. Bruk av ansiktsdekkende plagg er omdiskutert også i land med høy andel muslimer. Forbudet er ment å adressere spenninger mellom minoritetsmiljøer og resten av befolkningen, men høringsnotatet nevner at i Frankrike har et forbud ført til konflikt, tilspissede situasjoner og opptøyer. Det nevnes også at ulike etater og interesseorganisasjoner har nevnt bekymring for økt trakassering av muslimer. Forslag til endring av universitets- og høyskoleloven tilsier at **brudd på forbudet** mot bruk av ansiktsdekkende plagg kan være **grunnlag for oppsigelse**. Kif mener det mangler nødvendig dokumentasjon og forskning for at et såpass inngripende virkemiddel kan rettferdiggjøres i Norge.
- Forbudet legges frem som et virkemiddel ment for å fremme økt inkludering. Noen mener at det å innføre et forbud vil være til hjelp for de som er **påtvunget bruk av hodeplagg**. Fra et likestillingsperspektiv er det svært viktig å komme i tale med personer som er utsatt for tvang og ufrihet, og at universiteter og høyskoler kan eksponere den enkelte for andre holdninger. UH-sektoren er en viktig arena for dialog, utvikling og meningsbryting.

- Utdanning bidrar også til «**empowerment**», dvs den enkeltes mulighet for ha aktiv innflytelse over sin situasjon. Utdanning og karriere i akademia kan ikke fratås de gruppene som trenger det mest. Punkt 6.3 i høringsnotatet viser til at et forbud fryktes å resultere i økt diskriminering, frafall og isolasjon. Kif-komiteen mener derfor at det er fare for at tiltaket i verste fall kan fremme økt segregering.

Vennlig hilsen

Curt Rice
leder, KIF-komitèen

Ella Ghosh
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR